

مطالعه مافیای روسیه: معرفی به دانشجویان، مجریان قانون و سرمایه‌گذاران بین‌المللی^۱

به تاریخ که می‌نگریم، همیشه واژه مافیا، اعضای مافیای سیسیل را در ذهن تداعی می‌کند. مافیای سیسیل در اواسط قرن نوزدهم شکل گرفت و از همان ابتدا با «کوسا نوسترا»^۲ شناخته می‌شد. کوسا نوسترا باندی جنایت‌کار مستقر در ایتالیا است؛ ساختاری منفی دارد؛ سلسله مراتبی بوده و درآمد آن از راه انجام فعالیت‌های غیر قانونی به دست می‌آید. با این پیشینه ذهنی، باند جنایت‌کار مستقر در روسیه با نام مافیای روسی بر سر زبان‌ها است. اگرچه تا پس از فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی سابق در اوایل دهه ۱۹۹۰ میلادی، خبری از این باند نبود. کتاب «جوزف سریو»^۳ دیدگاه واضحی از این باند پیچیده، مخوف و هولناک به خواننده ارائه می‌دهد.

سریو هدف اصلی خود را از به تحریر در آوردن مطالب مربوط به مافیای روسی و در نهایت کتاب حاضر، ارائه مطالب متمایز و جدیدتر می‌داند. دیگر کتاب‌های عرضه شده، مافیای روسیه را بی‌هیچ پشتوانه علمی برای خواننده شرح داده‌اند. پرفروش‌ترین کتاب‌ها که در اواسط دهه نود منتشر شد، ساختاری داستان‌وار و دراماتیک داشت و فرهنگ و تاریخ را تا حد زیادی نادیده گرفته بود. البته کتاب‌هایی نیز وجود داشت که ساختاری آکادمیک داشتند اما تنها بر پایه فرضیه و منابعی بی‌اساس به رشته تحریر درآمده بودند. کتاب سریو با در نظر گرفتن زبان، فرهنگ، آمار و ارقام معتبر نوشته شده و گویای حقایق کشور روسیه است. بر این اساس، اگرچه در رابطه با مافیای روسی، کتاب‌های زیادی به چاپ رسیده است؛

^۱ . Serio, J. D. (2008). *Investigating the Russian Mafia: An Introduction for Students, Law Enforcement, and International Business*. Durham, NC: Carolina Academic Press, 324 pp.

^۲ . Cosa Nostra

^۳ . Joseph D. Serio

اما هیچ‌یک به شفافیت کتاب سریو نیست. این ادعا بر پایه این حقیقت بیان می‌شود که نویسنده هفت سال به‌طور متناوب از ۱۹۸۶ تا ۱۹۹۷، در قسمت‌های مختلف در مبارزه با مافیای روسی بوده است.

سریو عضو دپارتمان مبارزه با جرم و جنایت وزارت امور خارجه شوروی سابق بوده و تحقیقات گسترده‌ای را در این زمینه به انجام رسانده است؛ وی با رسانه‌های گروهی این کشور همکاری نزدیکی داشته و طی این مدت با افراد با نفوذ و مطلعی در ارتباط بوده که وی را در تکمیل تحقیقاتش یاری رسانده‌اند. به مدت سه سال نیز پس از فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی، سریو به‌عنوان مشاور امنیتی در فدراسیون روسیه مشغول به فعالیت بود و در این دوران کمک بزرگی برای روسیه و دیگر کشورها در کشف دام‌های مافیای روسی محسوب می‌گردید. سریو، توضیحاتی را در کتاب خود آورده که نشان می‌دهد وی قطعاً صلاحیت نوشتن چنین کتابی را داشته است.

سریو بر اطلاعات کیفی که طی دوران کار خود د به واسطه ارتباط، از این سو و آن سو به‌دست آورده است، تکیه دارد و به‌صورت مقایسه‌ای، پرونده مافیای روسی را توصیف می‌کند. سریو به‌منظور آماده کردن خواننده برای آنچه که در طول کتاب خود قصد شفاف نمودن آن را دارد، بدین صورت آغاز می‌کند: خواننده محترم، بر حذر باش! سریو خواننده را به واقع‌گرایی تشویق می‌کند و به خوانندگان می‌گوید: اندک ناچیزی تواضع به خرج دهید و هر از گاهی از خود بپرسید اگر به‌جای آنها بودیم چه می‌کردیم؟

کتاب سریو به سه بخش متوالی تقسیم شده است که هر بخش شامل سه الی چهار فصل است. وی، بخش اول (فصل‌های ۱ الی ۴) را به ماهیت مافیای روسی اختصاص داده است و اینکه آیا چنین باندهی وجود خارجی دارد یا خیر! در این بخش، سریو جزئیاتی از عملکرد سیاسی و اقتصادی فدراسیون روسیه را شرح می‌دهد و اینکه روسیه دارای ساختار اقتصادی، اجتماعی و سیاسی مشابه با دیگر کشورهایی که باندهایی نظیر مافیا مرتکب جرم و جنایت می‌شوند، نیست. ادامه این بخش (فصل‌های سوم و چهارم)، به موضوع مهم ایجاد غیر واقعی مافیا در روسیه می‌پردازد؛ این واقعیت که وجود مافیای روسی، چیزی بیش از سرطانی در ارگانسیم انگلی در حال رشد نیست.

بخش دوم کتاب (فصل‌های ۵ تا ۸) به ریشه‌های مافیا در روسیه می‌پردازد. فصل پنجم این بخش، میراث جنایت در روسیه و باندهای جنایی و تاریخ جنایت را در این کشور

مرور می‌کند؛ باندهایی که توسط شخصیت‌های سیاسی، اقتصادی و اجتماعی که از لحاظ تاریخی معرف روسیه هستند، ریشه دوانده است. در ادامه، سه فصل بعدی این بخش این موضوع را که همیشه در اقتصاد روسیه از پیش از فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی تاکنون، فساد به علت کوتاهی دولت‌مردان در امور اداری جامعه وجود داشته و گسترش یافته است، به تفصیل شرح داده شده است. سریو به کمک اطلاعاتی که مقامات رسمی برجسته در اختیارش گذاشته‌اند، عملکرد «وری زاگون»^۱، پدرخوانده یکی از باندهای مافیای روسی و نفوذش در کلیه بخش‌های دولتی روسیه را توضیح می‌دهد. فصل هشتم نیز درباره ثروت، سرمایه و حساب‌های پر و پیمان این باندها در روسیه می‌گوید.

در بخش سوم (فصل‌ها ۹ الی ۱۱)، سریو به عناصر اصلی باندهای جنایی می‌پردازد و در خصوص ماهیت این باندها می‌گوید که اکثر آنها با توجه به شرایط محیط اطرافشان شکل می‌گیرند. در واقع، فصل دهم سناریویی را بیان می‌دارد که در نهایت، شرایط اقتصادی و اجتماعی جامعه روسیه را عامل فساد و اغتشاش در این کشور معرفی می‌کند و نه حرکت به سوی دموکراسی. فصل آخر این بخش، مشکلات دیرینه‌ای که در اجرای قانون در روسیه وجود دارد را شرح می‌دهد. سریو بر این عقیده است که قانون در روسیه هیچگاه آماده مقابله با باندهای جنایی نبوده و نیست. سریو سعی بر این دارد تا تصویری روشن از اجرای قانون در روسیه و به‌طور کلی، نظام حقوق این کشور را عرضه نماید.

پس از ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱ کسی به مافیای روسی نپرداخته و نگرانی‌های در رابطه با تروریسم جایگزین آن شده است. اما سریو پیش‌بینی می‌کند که زیربنای باندهای مافیایی همچنان محکم است و اوج نگرانی‌ها در خصوص فعالیت‌های مخوف مافیا، در اروپا و آمریکا خواهد بود.

درست است که نویسنده عنوان متفاوتی را برای کتاب خود به‌منظور بیان مطالب خود در نظر گرفته، اما این موضوع از ارزش‌های کتاب نمی‌کاهد و همچنان نویسنده دیدگاه واحدی را نسبت به آنچه در رسانه‌های جمعی در مورد مافیای روسیه عنوان می‌شود، به خواننده القا می‌کند. همچنین برخلاف عنوان فرعی کتاب، مخاطب این اثر قشر خاصی نیست. این کتاب برای هر کسی که مایل به شناخت دیدگاه‌های انتقادی درباره مافیای روسی و همچنین درک ساختار معیوب سیاسی، اقتصادی و اجتماعی روسیه باشد، مفید

^۱ . Vory v Zakone

خواهد بود. این کتاب اطلاعات خوبی را نیز برای ورود به بحث‌های جدی و آکادمیک به خواننده می‌دهد. برای مثال در این کتاب مطرح شده که آیا یک مدل نظری خاص می‌تواند چارچوبی ادراکی و وابسته به قراین و شواهد موجود ایجاد کند؟ یا اینکه بحث شده چطور می‌شود مشکل به‌صورتی حل شود که نهایتاً تأثیری مثبت بر جای گذاشته باشد؟ در هر حال، همان‌گونه که سریو در ابتدای کتاب اظهار می‌دارد، اثر حاضر به بسیاری از سؤالاتی که در خصوص ماهیت و روش‌شناسی مافیا در ذهن خواننده ایجاد می‌شود، پاسخگو خواهد بود.

سمیه بهرامی

